

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 660/2022-26

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky **HARMONY REAL, s. r. o.**, Lazovná 69, Banská Bystrica, zastúpenej advokátskou kanceláriou AK Pekár s. r. o., Kukučínova 24, Banská Bystrica, proti postupu Okresného súdu Banská Bystrica v konaní sp. zn. 5Cbr/10/2012 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Banská Bystrica v konaní sp. zn. 5Cbr/10/2012 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Sťažovateľke **priznáva** finančné zadosťučinenie **1 500 eur**, ktoré jej **je** Okresný súd Banská Bystrica **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Okresný súd Banská Bystrica **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania **492,31 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 7. novembra 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“). Tiež navrhla prikázať okresnému súdu vo veci konať bez zbytočných prietáhov, priznať finančné zadosťučinenie 10 000 eur a náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že žalobca sa proti obchodnej spoločnosti EFEKT-PRIM s. r. o. (ďalej aj „žalovaná 1“ alebo aj „zaniknutá obchodná spoločnosť“), sťažovateľke (žalovaná 2) a obchodnej spoločnosti sDesign, s. r. o. (žalovaná 3) domáhal nariadenia dodatočnej likvidácie majetku z dôvodu, že žalovaná 1 bola 14. februára 2012 vymazaná z obchodného registra na základe rozhodnutia okresného súdu č. k. 65Cbr/37/2011 z 5. decembra 2011.

3. S konaním o nariadení dodatočnej likvidácie majetku zaniknutej obchodnej spoločnosti súvisí konanie iniciované žalobcom o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam (prevádzková hala, výrobná hala a dielňa) v katastrálnom území Banská Bystrica, o ktorých žalobca tvrdí, že patria do majetku zaniknutej obchodnej spoločnosti. Žalobu o určenie vlastníckeho práva odôvodnil tým, že zaniknutá obchodná spoločnosť nezákonne previedla sporne nehnuteľnosti na sťažovateľku a žalovanú 3 s cieľom znemožniť uspokojenie pohľadávky žalobcu. Okresný súd rozsudkom č. k. 7C/181/2011 z 5. januára 2014 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 16Co/126/2015 z 29. septembra 2016 žalobe žalobcu o určenie vlastníckeho práva k sporným nehnuteľnostiam vyhovel.

4. Tým bol zistený ďalší majetok zaniknutej obchodnej spoločnosti. Keďže zaniknutá obchodná spoločnosť mala veriteľov (sťažovateľku a žalovanú 3), ktorí mali záujem aspoň na čiastočnom uspokojení svojich pohľadávok, okresný súd uznesením zo 14. decembra 2016 nariadil dodatočnú likvidáciu majetku zaniknutej spoločnosti podľa § 75a Obchodného zákonníka. Krajský súd uznesením č. k. 41Cob/214/2017 z 20. decembra 2017 potvrdil uznesenie okresného súdu. Sťažovateľka proti uzneseniu krajského súdu podala 29. marca 2018 dovolanie, v ktorom zároveň navrhla aj odklad právoplatnosti uznesenia krajského súdu. Ku dňu podania ústavnej sťažnosti nebolo o dovolaní sťažovateľky rozhodnuté.

5. O podanom dovolaní sťažovateľky pre zmenu v konaní o určenie vlastníckeho práva rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením č. k. 1Cdo/172/2017 z 28. apríla 2021, ktorým zrušil rozsudok krajského súdu, ako aj rozsudok okresného súdu a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie.

6. Sťažovateľka namieta, že okresný súd v konaní o dodatočnej likvidácii (namietané konanie sp. zn. 5Cbr/10/2012) nedokázal viac ako štyri roky predložiť ňou podané dovolanie najvyššiemu súdu aj napriek písomným urgenciám 23. januára 2020 a 3. augusta 2021. Spis bol síce zo strany okresného súdu prvýkrát predložený najvyššiemu súdu až 19. augusta 2021, najvyšší súd ale 29. októbra 2021 spis okresnému súdu vrátil z dôvodu procesných pochybení. Po telefonicknej urgencii sťažovateľka zistila, že spis sa stále nachádza na okresnom súde. V závere namieta, že nečinnosťou okresného súdu môže dôjsť k nenapraviteľným následkom v podobe straty vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam v hodnote približne dvoch miliónov eur.

II.

7. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 660/2022 z 24. novembra 2022 prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľky na ďalšie konanie v celom rozsahu. Podľa § 56 ods. 6 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd doručil ústavnú sťažnosť účastníkom konania na vyjadrenie.

8. Okresný súd vo vyjadrení ozrejmil okolnosti nepredloženia podaného dovolania sťažovateľky na najvyšší súd. Dovolanie sťažovateľky mu malo byť elektronicky doručené 29. marca 2018, avšak uvedenú skutočnosť zistil až 20. marca 2019. Uvedený procesný nedostatok okresný súd ospravedlňuje stážou zákonného sudcu v zahraničí a následnou zmenou zákonného sudcu v konaní, nesprávnym úradným postupom asistentky senátu a zmenou personálneho obsadenia súdu. Ďalej žiadal zohľadniť špecializáciou senátu na trestnú agendu a nedostatkom praxe s elektronickým podaním asistentky v obchodnoprávnej agende ospravedlňoval viac ako ročnú nečinnosť okresného súdu. Podľa jeho názoru k dĺžke konania prispeli aj obmedzenia súvisiace s nepriaznivou pandemickou situáciou. Tiež uviedol, že spis bol 19. augusta 2021 predložený najvyššiemu súdu, ktorý najvyšší súd vrátil ako predčasne predložený (nedoručenie dovolania účastníkom konania na vyjadrenie). Po odstránení tohto nedostatku okresný súd predložil spis opätovne najvyššiemu súdu.

9. Okresný súd namieta argumentáciu sťažovateľky, že bol v konaní nečinný štyri roky a päť mesiacov. Na druhej strane pripustil nečinnosť v konaní prvé dva roky od podania dovolania. Na podporu svojich tvrdení uviedol, že v konaní vykonával procesné úkony, o čom svedčí aj rozšírenie spisu o ďalších 150 strán. Pri posudzovaní ústavnej sťažnosti žiadal zohľadniť zložitosť veci a súvislosť s inými konaniami, čo má celkový dopad na plynulosť namietaného konania. Okresný súd považuje ústavnú sťažnosť sťažovateľky za čiastočne dôvodnú.

10. Okresný súd doplneným podaním doručeným ústavnému súdu 5. januára 2023 ozrejmil dôvody, prečo nemôže v namietanom konaní rozhodnúť. Dôvodil, že zatiaľ neexistuje právoplatné rozhodnutie súdu o tom, že existuje majetok žalovanej 1, ktoré by bolo podkladom a dôvodom prerušenia namietaného konania po podaní návrhu veriteľa o nariadenie dodatočnej likvidácie majetku žalovanej 1. Likvidátorka žalovanej 1 poskytla okresnému súdu stanovisko, v ktorom uviedla, že najvyšší súd uznesením č. k. 1Cdo/172/2017 z 28. apríla 2021 síce zrušil rozsudok krajského súdu č. k. 16Co/126/2015 z 29. septembra 2016 a tiež rozsudok okresného súdu č. k. 7C/181/2011 z 5. decembra 2014, zároveň však vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Z tohto dôvodu konanie nie je právoplatne ukončené a podľa názoru likvidátorky je nutné počkať do právoplatného rozhodnutia okresného súdu. Ďalej ozrejmila, že žalovaná 1 zatiaľ nevlastní žiaden majetok, ktorý by jej patril, avšak zatiaľ nebolo skončené konanie o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam v katastrálnom území Banská Bystrica. Ako likvidátorka čaká na právoplatné skončenie tohto konania, v ktorom sa určí, kto je vlastníkom sporných nehnuteľností. Po právoplatnom skončení tohto konania dôjde k čo najrýchlejšiemu ukončeniu likvidácie. Tiež uviedla, že odkedy je likvidátorom žalovanej 1 (uznesením okresného súdu č. k. 5Cbr/1/2012 z 11. januára 2022), nebol žiaden majetok v likvidácii žalovanej 1 speňažený. Okresný súd dodal, že konanie sp. zn. 16C/731/2021 (predtým 7C/181/2011) nebolo právoplatne skončené.

III.

11. Ústavný súd si pri výklade „práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov“ zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o „právo na prejednanie veci v primeranej lehote“. V obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07, III. ÚS 233/2022), čo umožňuje preskúmať ich namietané porušenie spoločne.

12. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. K odstráneniu tohto stavu dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04). Porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov sa skúma s ohľadom na okolnosti prípadu z pohľadu (i) právnej a faktickej zložitosti veci, (ii) správania účastníka a (iii) postupu súdu (I. ÚS 41/02). Okrem toho sa prihliada aj na význam sporu pre účastníkov [II. ÚS 32/02, obdobne rozsudok ESLP zo 16. 12. 2003 vo veci Záborský a Šmáriková proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 58172/00]. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie (čl. 17 Civilného sporového poriadku).

13. Je zrejmé, že namietané prietahy majú základ v zdĺhavom predkladaní spisu o podanom dovolaní najvyššiemu súdu. Ústavný súd konštatuje, že administratívne úkony, akými je aj doručenie dovolania a predloženie spisu dovolaciemu súdu, patria medzi bežnú až rutinnú agendu súdov, a tým nemožno hovoriť o skutkovej a právnej zložitosti veci. Skutkovou a právnou zložitou veci nemožno odôvodniť mnohomesačnú nečinnosť súdu, ak po nej nasledujú jednoduché úkony nevyžadujúce zvláštnu prípravu (III. ÚS 22/02). V správaní sťažovateľky neboli zistené také skutočnosti, ktoré by významne vplývali na dĺžku konania, naopak, evidoval aktivitu sťažovateľky, ktorá sa pokúsila na zbytočné prietahy upozorniť predsedu okresného súdu sťažnosťami z 23. januára 2020 a 3. augusta 2021.

14. Ústavný súd vychádzal zo svojej ustálenej rozhodovacej praxe, podľa ktorej zbytočné prietahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty účastníkov konania (III. ÚS 635/2022). Vo veci sťažovateľky bolo rozhodnuté uznesením okresného súdu č. k. 5Cbr/10/2012 zo 14. decembra 2016 v spojení s uznesením krajského súdu č. k. 41Cob/214/2019 z 20. decembra 2017, ktoré nadobudlo právoplatnosť 20. februára 2018. Z chronológie úkonov okresného súdu vyplýva, že dovolanie sťažovateľky bolo okresnému súdu doručené 29. marca 2018. Ako už ústavný súd uviedol a v stručnosti rekapituluje, okresný súd po viac ako troch rokoch predložil spis najvyššiemu súdu (19. augusta 2021), no spis bol okresnému súdu vrátený 27. októbra 2021 z dôvodu jeho predčasného predloženia (okresný súd nedoručil dovolanie účastníkom konania na vyjadrenie). Spis bol najvyššiemu súdu opätovne predložený na rozhodnutie o dovolaní 9. decembra 2022. K dĺžke konania prispela aj zmena sudcu v konaní z dôvodu jeho stáže v zahraničí od 1. septembra 2019. Vec sťažovateľky bola v tejto súvislosti 6. februára 2020 pridelená novej sudkyňi a 1. apríla 2020 opätovne pridelená pôvodnému sudcovi 9. apríla 2020.

15. Okresný súd priznal obdobie nečinnosti v trvaní dvoch rokov od doručenia dovolania 29. marca 2018. Je evidentné, že okresný súd pri predkladaní veci dovolaciemu súdu nepostupoval v konaní plynulo. Dĺžka konania v rozsahu štyroch rokov (od doručenia dovolania okresnému súdu 29. marca 2018 do v poradí druhého predloženia spisu najvyššiemu súdu 9. decembra 2022) predstavuje ústavné neakceptovateľnú dobu. V postupe okresného súdu možno bádať aj neefektívny, resp. nesústredený postup pri predkladaní spisu najvyššiemu súdu a jeho následné vrátenie ako predčasne predložený z dôvodu nedoručenia dovolania účastníkom konania na vyjadrenie.

16. Dĺžku konania, ktorá bola zapríčinená nesprávnym procesným postupom súdu, okresný súd ospravedlňoval sťažou zákonného sudcu, nedostatkom praxe asistentky senátu s elektronickými podaniami a zmenou personálneho obsadenia súdu. Ústavný súd v tejto časti uvádza, že systémové nedostatky pri správe súdnictva vrátane tých, ktoré súvisia so zmenou zákonného sudcu bez ohľadu na to, ktorý zo štátnych orgánov za ne zodpovedá, nemôžu byť dôvodom neuznania základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a nezjavujú Slovenskú republiku zodpovednosti za prietahy (II. ÚS 481/2017). Zmyslom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov nie je pomenovanie príčin prietahov v konaní alebo vyvodenie zodpovednosti vo vzťahu k stranám, ich advokátom, sudcom, súdnej administratíve, predsedom súdov či k rezortnému ministerstvu (III. ÚS 103/2021).

17. Ústavný súd nezohľadnil argumentáciu okresného súdu spočívajúcu v tvrdení, že nepriaznivá pandemická situácia prispela k dĺžke konania. Nepriaznivá pandemická situácia nepredstavuje zásadnú prekážku pre fungovanie súdnictva pri vykonávaní agendy prevažne administratívnej povahy.

18. Vzhľadom na uvedené okolnosti veci ústavný súd vyslovil porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. V tomto štádiu konania ústavný súd neprikázal okresnému súdu, aby vo veci konal bez zbytočných prietahov [čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde] vzhľadom na skutočnosť, že spis bol s predkladacou správou okresným súdom už predložený na rozhodnutie o dovolaní najvyššiemu súdu (9. decembra 2022).

IV.

19. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

20. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti žiada o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia 10 000 eur, ktoré odôvodňuje nečinnosťou a neefektívnou činnosťou okresného súdu. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu namietaného porušenia (IV. ÚS 210/04). Z rámca ochrany referenčných noriem nie je vyňaté ani mimoriadne opravné konanie, no ústavný súd prihliadol na okolnosť právoplatne skončenej veci, ktorá má dopad na mieru právnej neistoty spájanej s rozhodnutím veci (bod 11). Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti. Zohľadňujúc konkrétne okolnosti posudzovanej veci, predmet posudzovaného konania, povahu a význam dotknutých práv, aktivitu sťažovateľky, nečinnosť a neefektívnu činnosť okresného súdu, ako aj svoju doterajšiu judikatúru týkajúcu sa výšky priznávaného finančného zadosťučinenia (napr. II. ÚS 51/2019, II. ÚS 406/2020, III. ÚS 171/2021), ústavný súd považoval 1 500 eur za primerané finančné zadosťučinenie [§ 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde].

V.

21. Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 492,31 eur. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľky ústavný

súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c), § 16 ods. 3 vyhlášky]. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2022 je 193,50 eur a hodnota režijného paušálu je 11,63 eur. Sťažovateľke vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2022 (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie sťažnosti) vrátane 20 % DPH.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. januára 2023

Robert Šorl
predseda senátu